

ØSTLANDETS BLAD Lørdag 4. desember 2004
Kirkeskip lastet med lokalhistorie

Ski kirke får ikke bare et vakkert, nytt kirkeskip neste søndag, men et skip fylt av spennende lokalhistorie. Ski Rotary og Ski Slegtshistorielag har drevet rene detektivarbeidet for å finne ut mest mulig om fullriggeren "Martha" og familien som reiste over fra Ski til Amerika 22.april 1869.

Foto: Christian Clausen

Kirkeskip etter 850 år

Fra venstre: Odd H. Jønholdt, Kjell-Erik Andal, Henning Jønholdt og Kurt Hjemdal og er endelig i mål. Neste søndag (12. des. 2004) vigsles kirkeskipet "Martha" i Ski kirke.

Inger Eidem
inger.eidem@oblad.no

Middelalderkirken som er bygget cirka 1150, er den eneste i Ski kirkesogn som ikke har kirkeskip. For to år siden henvende sokneprest Kurt Hjemdal seg til Ski Rotary. Kunne de besørge et kirkeskip med tilknytning til Ski?

En ting er sikkert: Arbeidet med å finne et skip med lokalhistorisk tilknytning, hadde aldri lyktes uten tålmodig detektivarbeid og en god porsjon flaks.

Detektivarbeid

Rotary tok utfordringen på strak arm, og kontaktet både Ski Historielag og rederiet Fred. Olsen/Son Kystkultursenter. Odd H. Jønholdt fikk ikke napp i første omgang: Det var verken mulig å spore opp skipsredere eller sjøfolk med tilknytning til Ski.

- Da jeg ga soknepresten den nedslående beskjeden, sa han: Har vi ventet i 850 år, kan vi vente litt til.

- Vi visste jo at mange hadde utvandret fra Ski til Amerika på 1800-tallet. Emigrantene ble vår neste utfordring, fortsetter Jønholdt. Så mange som 800.000 nordmenn forlot Norge og reiste til Amerika i perioden 1825-1910. Problemet var at de aller fleste først reiste over til Hull i England, deretter over land til Liverpool, og så med skip enten til USA eller Canada. Jønholdt engasjerte sønnen Henning, og fikk ham til å søke blant annet på hjemmesiden til Norway-Heritage (www.norwayheritage.com) Henning Jønholdt fant ut at cirka 120 barn og voksne utvandret fra Ski rundt 1870. En familie fra Ski reiste med skipet "Oder" i august 1872. Rett før jul i fjor fikk Jønholdt et flott bilde av fullriggeren fra marinemuseet i Hull. Endelig, nå har vi et gjennombrudd, tenkte far og sønn. Men, dette var av et annet "Oder"-skip eid av samme rederi, som sank tre år før... Men så, helt tilfeldig, leser han en notis om Ski Slektshistorielag i ØB. Kjell-Erik Andal i slektshistorielaget tar fatt på oppgaven og begynner å søke i emigrantprotokollene på internett.

Emigrerte fra Ski

Julaften i fjor sender Andal begeistret en e-post til Jønholdt: Jeg har funnet en familie fra Ski! Landarbeider Johan Hansen (46 år), kona Andrine Andreasdatter (49 år) og barna Hansine Mathea (13 1/2 år) og Herman Amandus (9 1/2 år) reiste med skipet "Martha" fra Christiania til Quebec i april 1869. Landarbeideren er født i Kongsvinger. Han gifter seg med tre år eldre Andrine fra Langhus. Familien bor på forskjellige husmannsplasser før de bryter opp fra Kråkstad en vårdag. Om ettermiddagen 22.april 1869 står familien på bryggekannten i Christiania. Der ligger skipet "Martha", en tremastet fullrigger, 130 fot lang. Når "Martha" kaster loss klokka 17.00 og går ut Christianiafjorden, er det 277 mennesker ombord. Eldstemann er 82 år ; yngstemann ett år. Landarbeider Hansen betaler 74,6 spesidaler for reisen og reisekassen er på 78 spesidaler. Omregnet til dagens valuta er dette 15 776 kroner. "Martha" klapper til kai i Quebec 14.juni. Derfra reiser familien fra Ski trolig med hest og vogn sørover til Milwaukee i Wisconsin. All denne informasjonen om utvandrerne fra Ski har Kjell-Erik Andal funnet frem. Men Ski Rotary trenger å vite mer om "Martha". De vet at skipet ble bygd som fullrigger under navnet "Fanny Buck" i USA i 1853. Via Norway-Heritates hjemmeside spør Henning Jønholdt om noen vet noe om skipet. 29.januar i år kommer en e-post fra amerikaneren David Kerr.

- Da Kerr spratt frem, hadde vi nesten gitt opp, sier Henning Jønholdt. David Kerr viser seg å være tippoldebarnet til David B. Kerr, som var kaptein da "Martha" ennå het "Fanny Buck". Tippoldebarnet har også et maleri av skipet. Foto av fullriggeren sendes over Atlanteren. Endelig, ringen er sluttet, etter mange blindspor og mye hardt arbeid.

Kirkeskip

4.februar i år vedtar Ski Rotary å tilby "Martha" som kirkeskip i Ski kirke. Teddy Andersen (81) i Grimstad Modells-kuteklubb, som er godkjent

av Riksantikvaren til å restaurere kirkeskip, tar på seg oppgaven. Kirkeskipet bygges som tremastet fullrigger med kopperfarge i bunn. Lengden er 110-115 cm, pluss baugspyd. Hele båten er håndlaget. Andersen har jobbet 10 timer hver dag siden 1.september, og sier selv at dette er båten han er mest fornøyd med. Hva gaven koster, vil ikke Ski Rotary røpe. Båtens verdi er sekssifret, men båtbyggeren i Grimstad har ikke tatt stort mer enn selvkost. Søndag om en uke vigsles kirkeskipet av biskop Ole Christian Kvarme. David Kerr og kona Carol kommer for første gang til Norge. Kerr har med seg sin tippoldefarens bibel og kikkert, som var ombord i utvandrerskipet. Har Andrine Andreasdatter og mannen hennes etterkommere i live i USA? Ski Slegtshistorielag har lett etter familie i hele høst. Et oldebarn og flere tippoldebarn lever. Oldebarnet bor i Florida, men er for syk til å reise til Norge. Andrine Andreasdatter hadde to søstre som ble igjen i Norge. Slegtshistorielaget har funnet flere etterkommere etter den ene søsteren, Maren. To av dem er Eva Lundanes og Anne-Berit Skoghus. Begge bor på Langhus. Maren er Evas oldemor og Anne-Berits tippoldemor.

Etterkommere

135 år etter at Andrine emigrerte til Amerika, har slektningene fått kjennskap til en fascinerende historie og invitasjon til Ski kirke neste søndag.

- Jeg har vært to ganger i USA. Da besøkte vi familie på min fars side, jeg visste ikke at vi hadde mer familie der borte, sier Eva, som gleder seg til å se modellen av skipet "Martha" som oldemor Marens søster emigrerte med. Både hun og Anne-Berit Skoghus er imponert over det arbeid som Ski Rotary og Ski Slegtshistorielag har gjort. Anne-Berit Skoghus vet mye om slekten tilbake til oldefaren, Martin Kristiansen. Han var sønnen til Andrines søster Maren. Martin bodde på Skoghus, som var husmannsplass under gården Rullestad.
- Sønnen Hans Kristian Kristiansen, min bestefar, vokste også opp på Skoghus og var blant annet vaktmester på Kontra skole, forteller Anne-Berit Skoghus. Hun synes at det er spennende å få kjennskap til sine aner langt tilbake.
- Nå er jeg inspirert til å forske videre på familien.

HÅNDLAGET: Teddy Andersen i Grimstad Modellskuteklubb har bygd kirkeskipet. Både Det Nye testamentet, Ski Rotary-medlemslisten og bilder av kaptein Kerr, hans bibel og kikkert ligger i kirkeskipet..